

УДК 370.036+373.67

Н. А. Фоломєєва

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ МЕТОДИК ВИХОВАННЯ ГОЛОСУ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Мета статті полягає у розкритті особливостей основних сучасних методик виховання голосу та можливостей їх використання в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва в умовах ВНЗ. Методи дослідження, результати якого відображені у статті: аналіз наукової літератури в межах окресленої проблеми; моделювання; системно-структурний аналіз, експеримент. Практичне значення полягає в можливості використання запропонованих апробованих методичних прийомів у процесі викладання дисциплін професійного спрямування на факультетах мистецтв. Доводиться необхідність використання альтернативних методик виховання голосу в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва. Перспективним є розширення методичної бази та дослідження методичних засад використання досягнень сучасної методичної науки в адаптації навчально-методичних комплексів із профільних дисциплін для майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: виховання голосу, вокал, вокальна підготовка, голосоутворення, естрадний вокал, звуковедення, музичне мистецтво, постановка голосу, фахова підготовка вчителя.

Постановка проблеми. Українська система вищої мистецької та мистецько-педагогічної освіти на сучасному етапі її розвитку потребує суттєвої модернізації, бо ринок освітніх послуг зазнав вагомих змін, передусім через процеси глобалізації та євроінтеграції нашого суспільства. Нагальна необхідність переходу мистецько-педагогічної освіти на якісно новий рівень пов'язана із суттєвою трансформацією функцій професійної діяльності вчителів музичного мистецтва, а отже й потребою у формуванні нових професійних компетенцій учителя музичного мистецтва. Це, відповідно, у свою чергу, вимагає якісних змін у фаховій підготовці випускників напряму 0202 «Мистецтво» спеціальності 6.020204 «Музичне мистецтво» – майбутніх учителів музичного мистецтва в загальноосвітній школі. Основні завдання щодо модернізації вищої освіти, зокрема, педагогічної, визначаються Законом України «Про вищу освіту» (2002); «Про Національну доктрину розвитку освіти» (2002); Концепцією; Болонською декларацією Євросоюзу (1999) та іншими нормативно-правовими документами. Особливості педагогічного спрямування вокального навчання у вищих педагогічних навчальних закладах Європи вимагає формування високого рівня розвитку вокально-технічної компетенції, усвідомлення

закономірностей процесу голосоутворення, розвитку вокально-слухових умінь, володіння науково-теоретичною базою знань із проблем розвитку співацького голосу. Проблеми розвитку вокальних умінь і навичок у майбутніх учителів музичного мистецтва на сучасному етапі недостатньо розкриваються в науково-методичних дослідженнях, особливо з точки зору використання в процесі їх професійної підготовки найсучасніших альтернативних методик виховання голосу.

Аналіз актуальних досліджень. Основним проблемам модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі в умовах сучасних соціально-економічних реалій в Україні приділяється належна увага в педагогічній теорії, зокрема, таким її аспектам: філософія сучасної вищої освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень); проблеми неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, А. Лігоцький, Н. Ничкало, С. Сисоєва); теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі (А. Алексюк, С. Архангельський, В. Бондар, М. Євтух); педагогічні основи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (В. Безпалько, В. Сагарда, І. Тихонов); особливості розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В. Гриньова, В. Рибалка, О. Падалка [7], В. Семиченко).

Загально-теоретичні основи методики викладання вокалу закладено в працях Д. Аспелунда, П. Голубєва, Л. Дмитрієва, Д. Євтушенко, А. Здановича, О. Микиші, В. Мордвинова, П. Органова, С. Юдіна; питання вокальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів розкривають Л. Василенко [1], Л. Гавриленко [2], О. Маруфенко, О. Матвєєва [5], А. Менабені [6], О. Прядко [9], О. Стахевич [10], Ю. Юцевич та інші. Разом із тим, теоретичний аналіз наукових праць свідчить, що проблема використання альтернативних методик виховання голосу в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва ще не була предметом спеціального дослідження.

Мета статті полягає в розкритті особливостей основних сучасних альтернативних методик виховання голосу та можливостей використання їх прийомів у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах сучасної вищої школи.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури в межах проблеми, що досліджується; моделювання; системно-структурний аналіз та емпіричні: спостереження; методичний формувальний експеримент з використання альтернативних методик виховання голосу в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва в курсах «Естрадний спів (вокал)», «Естрадний вокальний ансамбль», «Основи викладання дисципліни за фахом («Естрадний спів (вокал)»), які викладаються автором на факультеті мистецтв СумДПУ імені А. С. Макаренка за авторськими навчально-виховними комплексами до вказаних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Висловлювання відомого італійського

педагога XIX ст. Генріха Панофки про те, що «треба б було написати стільки методик, скільки й учнів» [8, 9] є абсолютно актуальним і в наш час. Вокальна педагогіка може охопити тільки загальні риси практичної роботи з голосом, у той час, як кожен співак – це неповторна особистість, оскільки, як не буває двох однакових людей, так і не буває двох однакових голосів. Сучасне трактування вокального процесу тісно пов'язане з фізіолого-психологічною природою особистості як особливого виду емоційного настрою людини, її організму, удосконалення якого вирішується системою спеціальних творчих завдань. Здатність людини подивитися на себе «зі сторони», тобто усвідомлювати своє «Я» як унікального створіння – найважливіший крок творчого взаєморозуміння між учнем і педагогом у вокальному класі, що сприяє звільненню організму співака від різного роду скутості й комплексів та активно допомагає опанувати основи вокального мистецтва. «Психологічна свобода – є емоційна свобода. Голос – це багатство і дар. І варто подумати, як його зберегти, як ним розпорядитися, кому та як довіритись і як голос має слугувати високому мистецтву», – наголошує педагог-вокаліст Н. Б. Гонтаренко [3, 26]. Оскільки тіло співака і є його справжнім «музичним інструментом», то фізичне самоусвідомлення свободи у співацькому процесі спрямоване, насамперед, на зняття певних психолого-фізіологічних обмежень. Учня необхідно навчити: умінню слухати й чути себе, своє тіло; умінню прослідковувати й аналізувати всі відчуття у процесі співу (м'язові, вібраційні, акустичні, фонетичні тощо); умінню контролювати, закріплювати й розвивати необхідні навички, які згодом стають технічною базою вокальної діяльності. «Універсальність» звуковедення стає на сучасному етапі головним критерієм діяльності людини, практично, у всіх сферах життя, і навіть, у бізнесових структурах, наприклад у модельному бізнесі, творчих майстернях, професійній діяльності адміністративно-керівних органів тощо, не кажучи про театральну-музичну сферу.

Саме тому, сучасна вокальна педагогіка також потребує «перегляду» усталених стереотипів і утвердження нових парадигм, які б дозволили відповідним навчальним структурам розвивати співака і в мовленнєвій, і вокальній техніці, в універсальній системі керування всіма параметрами якісного звучання, що стосуються діапазону, резонаторів, гучності, роботи артикуляційного апарата, інтонації, виразності, вокально-музичного (моторного) слуху тощо, як в академічному співі, так і народній та естрадній і мелодекламаційній манерах голосоутворення тощо [11].

Голосові можливості кожної людини – це, насамперед, працюючий орган, який потребує певного вміння у використанні його основних параметрів, а впровадження нового методичного підходу до вокальної підготовки спеціалістів – ще один щабель до професійної багатогранної майстерності співака-виконавця, а поряд із цим – педагога, керівника, оратора, актора, диктора. Таким чином, традиційна вокальна педагогіка отримує нове «бачення» проблеми голосоутворення в сукупності суміжних наукових досліджень – фізіологів, фоніатрів, акустиків, психологів, вокалістів, які дозволяють педагогам-вокалістам осягнути комплекс

навчальної роботи, пов'язаної з формуванням необхідних компетенцій у співацькій діяльності.

Значної популярності набувають на сучасному етапі різнопланові курси й методичні розробки з розвитку техніки звукоутворення для використання в різних сферах практичної діяльності, на перший погляд, зовсім не пов'язаних зі співом, але які можуть бути цікавими і для педагогів-вокалістів, як, наприклад, методика керування голосом, розроблена Антоном Калабіним (м. Москва), керівником тренінгової компанії, тренером і засновником харизматичних лідерів, розрахованих на широке коло зацікавлених. Названа методика ґрунтується на дослідженнях психолога В. П. Багрунова, який вивчав так званий «феномен Шаляпіна» (або – «біоакустичний резонанс Шаляпіна»), пов'язаний із природою вокальної техніки видатного співака. Виконавський талант Ф. Шаляпіна, як відомо, вирізнявся особливою глибиною, надзвичайною силою звучання та майже «надприродними» можливостями інтонаційної виразності у відтворенні характеру образу героя. Це, на думку автора, свідчить про абсолютну свободу в роботі голосотвірної системи співака та його вміння повноцінно керувати процесом «озвучення» потрібного емоційного стану в співі й грамотно використовувати звукові «ресурси» власного голосу. Особливості названої методики полягають у подоланні невірних, набутих практикою, стереотипів технології голосоведіння та формуванні нового розуміння співацької діяльності, де основна увага надається бронхіальній системі організму людини, як основного джерела звука, (на відміну від традиційних стереотипів, де джерелом звука вважаються голосові зв'язки). Для співака важливо навчитися відокремлювати голос (як процес звукоутворення) від роботи гортані й горла. Гортань із голосовими зв'язками повинна утворювати з трахесю єдиний звуковий «організм», звукову «трубу» (розтруб), без перешкод та ущільнень – тільки тоді голос зможе безперешкодно взаємодіяти з резонаторними порожнинами й утворювати повноцінний звук, де нижня ділянка (трахея) – джерело звука, а верхня – провідник звуку. Ця теорія базується на тому, що людина як творіння, володіє феноменальним голосом і його не треба «ставити», оскільки він сам утворюється мембранами, розміщеними у бронхіальній системі. Саме, звукотвірний процес, який отримав назву «звільнення голосу» (К. Лінклейтер, А. Калабін, В. Багрунов, Н. Прокопенко, Н. Гонтаренко [3], В. Іванников [4]), а не так звана «постановка голосу» привертають сьогодні найбільшу увагу спеціалістів і педагогів-практиків. Вимоги до сучасного педагога-вокаліста значно розширили коло питань, що стосуються його професійної діяльності, а вокальні вправи, крім «суто співацьких», отримують статус «вправ – релаксацій», здатних формувати психологічну готовність організму співака до творчої роботи. До таких належить і методика розвитку голосу М. Б. Гонтаренко (педагог-вокаліст Кримського державного університету) [3]. Ця методика вимагає: 1. «Самоусвідомлення себе як унікальної особистості». Виявлення в

кожному з учнів найкращих фізичних і людських якостей творчий мікроклімат у вокальному класі повинен спиратися на: активне спілкування, співбесіди, довіру, доброзичливість. Важливу роль відіграє усвідомлення зовнішнього ефекту (питання поведінки, спілкування з іншими, ставлення до занять, педагога й отримання знань).

2. «Настроювання і самонавіювання». Психологічне налаштування починається з «бачення себе зі сторони», з психічного самоусвідомлення свого «Я» і спрямування його на сприйняття себе як унікального.

3. «Внутрішня свобода». «Вільний голос у вільному тілі» – основне гасло у вокальному класі. Звільнення голосу – це вміння керувати процесом голосоутворення. Голос людини, має виражати, насамперед, її почуття, які легко й вільно «виливаються» звуком. Слуховий самоконтроль поєднується з емоційним початком в процесі набуття внутрішньої свободи, а вміння слухати й чути себе має увійти в «професійну звичку».

4. «Голос як засіб виразити себе». Створення «тонкого, високого почуття» до звукоутворення є обов'язковою умовою навчального процесу. «Кожним звуком, кожним рухом виражай щось» – вимагав великий А. Тосканіні, – виражай почуття повно й щиро».

5. «Усунення психічних «зажимів» і бар'єрів». Це поняття стосується ліквідації почуття сорому, страху, хворобливого хвилювання та стресового стану перед виходом на сцену, перед публікою, аудиторією. Проникнути у внутрішній світ учня, «витягнути все найцінніше, красиве, збагатити його своїм особистим досвідом – ось шлях правильного спрямування в системі вокальної педагогіки» – стверджує Н. Гонтаренко [3].

Нове «бачення» емпіричної природи вокальних вправ пропонує і методика вокального педагога В. Ф. Іваннікова (м. Москва). Методика спирається на процес дихання, зокрема, вміння керувати потоком, (струменем) повітря (звідси авторська назва методики), яким атакується звук. Основний принцип формування кантилени, основної якості правильно поставленого голосу (*bel canto*), яким послуговується автор (В. Ф. Іванніков), полягає в техніці «правильно атакувати звук на безперервному потоці повітря. Потік повітря і атака звука – це ніби дві сторони однієї медалі – голосу» [4]. Інноваційний підхід автора до процесу звукоутворення полягає в оригінальному «баченні» емпіричної практики й вокального досвіду, пов'язаних з емоційно-чуттєвою сферою сприйняття співу, як природного процесу діяльності всього організму людини, що піддається вольовому керівництву завдяки чітко налагодженій психологічній системі контролю за нею. Автор спрямовує увагу на формування чітких і виразних асоціацій та уявлень співака, фіксація яких у пам'яті створює стійкі рефлекси й організовує роботу нервово-м'язової системи всього організму, які фіксуються у відчуттях – м'язових, вібраційних, акустичних, тактильних, фонетичних тощо. За допомогою вольових наказів і цілеспрямованого психологічного настроювання центральна нервова система організму людини створює необхідні нейрофізіологічні умови для виконання потрібних дій, пов'язаних зі

звукоутворенням. Основними компонентами поставленого голосу, визначеними В. Ф. Іванніковим, є: 1) дихання (безперервний потік повітря); 2) глибина звука; 3) легкість (простота) вокалізації. Фізичними передумовами для реалізації основних компонентів повинні розглядатися: 1) «рознапруження» (розкутість, звільнення, розслаблення); 2) уява; 3) рух – на яких і базується співацький процес [4].

Таким чином, кожен із названих дослідників трактує спів як потенційний могутній резерв розкриття творчих можливостей організму людини, що дозволяє вокальному мистецтву стати на новий культурно-творчий рівень у вихованні майбутніх поколінь.

Виходячи з авторського досвіду роботи окреслені методичні прийоми доцільно використовувати в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в ході вивчення курсів професійного спрямування. У процесі вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» відповідно до авторського навчально-методичного комплексу особистість студента цілеспрямовано виховується в руслі поваги до надбань української та європейської культури з використанням доцільних засобів, які пропонує сучасна методична наука. Курс «Естрадний спів (вокал)» є одним із важливих профілюючих предметів у системі підготовки вчителя музичного мистецтва й має на меті практичну підготовку студентів до вокально-педагогічної діяльності на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі, позаурочних і позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями про будову голосового апарата й особливості його функціонування, формування необхідних вокальних навичок і вмінь майбутніх педагогів – музикантів. Саме в процесі вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» використання сучасних альтернативних методик найбільш доцільне й корисне для процесу професійної підготовки [12].

Навчальна дисципліна «Естрадний вокальний ансамбль» спрямована на підготовку педагогів – керівників ансамблю та хору, які б володіли навичками сумісного співу, якісного концертного виконання музичних творів, а також методикою їх розучування й розкриття ідейно-художнього змісту та виявлення стилістичних особливостей. У ході вивчення цього курсу студенти оволодівають методикою роботи над нотним текстом партитури; розвитку почуття ансамблю; досягнення творчої єдності у процесі сумісного виконання музичних творів; формування виконавських, технічних навичок, необхідних для професійної ансамблевої роботи. Крім того в курсах «Естрадний спів (вокал)» та «Естрадний вокальний ансамбль» студенти оволодівають основами роботи зі звукопідсилюючою апаратурою, що є невід'ємною складовою сучасної фахової підготовки [11].

Навчальна дисципліна «Методика роботи зі шкільним естрадним колективом» є одним із важливих допоміжних фахових курсів у системі підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва й має на меті практичну підготовку студентів до педагогічної діяльності в загальноосвітній школі, на позаурочних і позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями методики роботи зі шкільним естрадним колективом, формування необхідних навичок і умінь майбутніх педагогів - музикантів. [12]

Дисципліна «Основи звукорежисури» є спецкурсом і одним із важливих допоміжних спеціальних предметів у системі підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва й покликаний підсилити практичну підготовку студентів до педагогічної діяльності на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі, позаурочних і позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями про роботу звукорежисера, особливості звукорежисури в різних технічних умовах, формування необхідних навичок й умінь майбутніх педагогів – музикантів. Завдання курсу полягає в забезпеченні майбутніх фахівців практичними знаннями про звукотехнічне устаткування, можливість його використання в умовах сучасної загальноосвітньої школи.

Важливе значення має виховання у студентів вимогливості до себе, цілеспрямованості, творчої активності й ініціативності. Дуже важливо виховати у студентів навички самостійної роботи над удосконаленням своєї професійної майстерності. Обов'язковою умовою індивідуальних занять має бути творчо-психологічний контакт між викладачем і студентом. Він дає можливість максимальної фіксації специфічних співацьких відчуттів. У початковий період виховання студента, поряд із детальним ознайомленням із його фізичними даними, педагог має знайти найбільш природний і якомога короткий шлях до глибокого вивчення індивідуальності його особистості. Педагогічна майстерність полягає не у нав'язуванні своїх методів, а в систематичному створенні сприятливого ґрунту для свідомого, завжди критичного їх сприйняття, аналізу й синтезування студентами. Знайти творчу «іскру» студента, сприяти її розвитку, спрямовуючи її, але не «тиснути» на індивідуальність майбутнього митця – у чому й полягає сенс творчого підходу до вокальної педагогіки. На нашу думку, така підготовка студентів більш результативною буде в системі цілісної музично-естрадної діяльності, яка дозволяє поряд із міцними теоретичними знаннями реалізовувати їх на практиці й виховувати власний голос відповідно до найкращих методичних досягнень у галузі вокальної педагогіки [11].

Виходячи з авторського досвіду роботи з метою оптимізації фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва необхідне розширення міжпредметних зв'язків між курсами «Естрадний спів (вокал)», «Естрадний вокальний ансамбль», «Основи викладання дисципліни за фахом («Естрадний спів (вокал)», спецкурсом «Основи звукорежисури» та нормативними курсами, що викладаються на факультеті мистецтв («Історія музики», «Аналіз музичних творів», «Хорове диригування», «Читання хорових партитур», «Методика музичного виховання» тощо). Наприклад,

вивчення, зокрема, в ракурсі історії музики, аналізу музичних форм, гармонії також «класичних» українських та закордонних зразків різних форм і стилів музичної та пісенної естрадної творчості. Таке розширення міжпредметних зв'язків у процесі фахової підготовки сприятиме більш якісній підготовці студентів до педагогічної практики, а також підвищенню конкурентоспроможності випускників на сучасному ринку праці.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У процесі дослідження виявлені специфічні особливості сучасних альтернативних методик розвитку та виховання голосу, а саме: 1) максимальний розвиток природних можливостей голосу співака; 2) грудочеревне дихання; 3) високу позицію звучання голосу, що забезпечує характерні для всіх голосів норми коливань нижньої та верхньої формант; 4) змішування головного та грудного резонування з переважною участю кожного з них для різної висоти звуків; 5) вільне положення гортані; 6) звільнення м'язів надставної труби (губи, язик тощо) від надмірного напруження. Наявні методики виховання голосу не охоплюють усього комплексу вокальної підготовки майбутніх спеціалістів-музикантів, недостатньо враховують специфіку вокальної підготовки фахівців, необхідність оволодіння навичками усвідомленого координування вокальною діяльністю (так званого «інтелектуального співу»). Однак використання кращих надбань традиційних і сучасних авторських методик дозволить оптимізувати процес підготовки майбутніх фахівців в умовах системи вищої освіти в Україні. Така оптимізація може відбуватися через адаптацію робочих програм і навчально-методичних комплексів дисциплін професійного спрямування, розгалуження міжпредметних зв'язків між такими курсами. Метою подальших досліджень має бути розробка методичних засад використання досягнень сучасної методичної науки в галузі виховання голосу в адаптації навчально-методичних комплексів із профільних дисциплін, які викладаються на факультетах мистецтв майбутнім учителям музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко Л. М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики : дис. ... канд. пед. наук : / Василенко Людмила Михайлівна. – К., 2003. – 211 с.
2. Гавриленко Л. М. Психофізіологічний фактор як домінуючий у процесі вокального виховання дитини / Лариса Гавриленко // Теоретичні та практичні питання культурології : зб. наук. праць НМАУ, Мелітопольський держ. пед. ун-т. – Мелітополь, 2005. – Вип. 20. – С. 86–92.
3. Гонтаренко Н. Б. Сольное пение: Секреты вокального мастерства / Надежда Борисовна Гонтаренко ; Серия «Любимые мелодии» : метод. пособие. – Ростов-на-Дону, 2006. – 155 с.
4. Иванников В. Ф. Методика поточного пения / Владимир Иванников. – М., 2005. – 16 с.

5. Матвеева О. В. Сценічне хвилювання як детермінанта вокально-виконавської надійності майбутніх учителів музики / О. В. Матвеева // Наука і сучасність : зб. наук. праць Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – Том 55. – С. 64–71.

6. Менабени А. Г. Методика обучения сольному пению / Анджелина Георгиевна Менабени. – М. : Просвещение, 1987. – 93 с.

7. Падалка О. С. Педагогічні технології : навч. посібник [О. Падалка, А. Нісімчук, О. Смолюк, О. Шпак]. – Київ : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995. – 256 с.

8. Панофка Г. Искусство пения. Теория и практика для всех голосов. Соч. 81 / Г. Панофка ; пер. с ит. – М. : Музыка, 1968. – 215 с.

9. Прядко О. М. Методика розвитку співацького голосу майбутніх педагогів – музикантів / Олена Прядко : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2009. – 23 с.

10. Стахевич О. Вчення про співацький голос в оперній культурі Італії XVII–XVIII століть / О. Стахевич // Музична культура Італії та Франції: від бароко до романтизму (проблеми стилю та міжкультурних контактів) : зб. наук. пр. / Ред.-упоряд.: М. Р. Черкашина ; Г. В. Куколь. – К. : Держконсерваторія, 1991. – 98 с.

11. Фоломеева Н. А. Інноваційні надбання сучасної вокальної педагогіки у викладанні спецкурсів естрадного спрямування на факультеті мистецтв / Н. А. Фоломеева // Збірник наукових праць. Вип. 617. Педагогіка та психологія. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2012. – С. 184–189.

12. Фоломеева Н. А. Особливості використання сучасних авторських методик в практиці виховання голосу студентів спеціалізації «Керівник шкільного естрадного колективу» / Н. Фоломеева // Наукові праці вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». – Красноармійськ, 2015. – № 1 (16). – С. 178–184.

РЕЗЮМЕ

Фоломеева Н. А. Использование альтернативных методик воспитания голоса в процессе профессиональной подготовки учителя музыкального искусства.

Статья посвящена раскрытию основных современных методик воспитания голоса и их использование в процессе профессиональной подготовки учителей музыкального искусства в высшей школе. Методы исследования: анализ научной литературы в рамках обозначенной проблемы; моделирование; системно-структурный анализ и эмпирические: наблюдение; формирующий эксперимент по использованию альтернативных методик воспитания голоса в процессе профессиональной подготовки учителей музыкального искусства в курсе «Эстрадное пение (вокал)», «Эстрадный вокальный ансамбль», «Основы преподавания дисциплин по специальности («Эстрадное пение (вокал)», читаемого автором на факультете искусств

Сумского государственного педагогического университета имени А. С. Макаренко, автора учебно-методических комплексов к данным дисциплинам. Практическая значимость состоит в возможности использования предложенных проверенных методических приемов в преподавании дисциплин профессионального направления на факультетах искусств в высшей школе в Украине. В статье обоснована необходимость использования альтернативных методик воспитания голоса в процессе профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства. В процессе исследования выявлены специфические особенности современных альтернативных методик развития и воспитания голоса, а именно: 1) максимальное развитие природных возможностей голоса певца; 2) грудное дыхания; 3) высокая позиция звучания голоса, которая обеспечивает характерные для всех голосов нормы колебаний нижней и верхней формант; 4) смешивание головного и грудного резонаторов с преимущественным участием каждого из них для разной высоты звуков; 5) свободное положение гортани; 6) освобождение мышц (губы, язык и т.д.) от чрезмерного напряжения. Опираясь на авторский опыт с целью оптимизации профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства необходимо расширить межпредметные связи между курсами «Эстрадное пение (вокал)», «Эстрадный вокальный ансамбль», «Основы преподавания дисциплин по специальности («Эстрадное пение (вокал)», специальным курсом «Основы звукорежиссуры» и нормативных курсов, которые преподаются на факультете искусства («История музыки», «Хоровое дирижирование», «Чтение хоровых партитур», «Методика музыкального воспитания» и др.). Перспективным является расширение методической базы научных и научно-методических основ использования методологических достижений современной науки в адаптации учебных материалов профильных дисциплин для будущих учителей музыкального искусства.

Ключевые слова: *воспитание голоса, голосообразование, звуковедение, вокальная подготовка, профессиональная подготовка учителя.*

SUMMARY

Folomeeva N. The use of alternative methods of voices education in the process of professional training of teachers of musical art.

The article reveals the peculiarities of modern alternative methods of education voices that can actively be used in the process of professional training of future teachers of musical art in the modern higher school. Research methods: scientific literature analysis as part of the indicated problem; modeling; a systemic-structural analysis and empirical: observation; methodical formative experiment on the use of alternative methods of education voices in the process of professional training of teachers of musical arts in the course «Variety singing (vocal)», «Pop vocal ensemble», «Bases of teaching of professional disciplines («Pop singing (vocal)», read by the author at the faculty

of arts of the Sumy state pedagogical university named after A. S. Makarenko by author educational complexes of these disciplines. Practical value consists in possibility of use of the proposed proven instructional techniques in the teaching disciplines of professional direction in the faculties of arts in high school in Ukraine. General features characteristic of modern alternative methods of development and education of the voice can be the following: 1) the maximum development of the natural capabilities of the voice of the singer; 2) the chest-abdominal breathing; 3) high position of voice sound which provides a characteristic of all votes norms oscillations of the lower and upper formants; 4) mixing of head and chest resonance with the predominant participation of each of them for different height of sounds; 5) free position of the larynx; 6) the release of the muscles (lips, tongue etc.) from excessive stress.

The article focuses on the need to adapt work programs and educational – methodical complexes of disciplines of professional orientation with regard to the expansion of interdisciplinary connections, the modern methods of educating voices, but also the use of the best techniques of both traditional and modern author’s methods of voice training.

Key words: *voice education, voice formation, sound maintaining, vocal training, professional teachers training.*